

Information om förslag och beslut om disputation vid Örebro universitet

Denna information riktar sig främst till *de lärare och handläggare som utarbetar institutionens förslag* till disputation samt till prefekterna, som avger institutionens förslag till disputation till ordföranden i fakultetsnämnden (dekanen).

Doktorandens roll i samband med institutionens förslag till disputation är främst

- att genom att underteckna disputationsblankettens första del anmäla sig till disputationen och bekräfta avhandlingens titel, önskad examensbeteckning och andra sakuppgifter. Se vidare avsnitt 8.
- att informera om eventuella jävsförhållanden som doktoranden känner till eller senare upptäcker, vad gäller både handläggningen och själva disputationen, se avsnitt 6.

Innehåll

Information om förslag och beslut om disputation vid Örebro universitet.....	1
1 Allmänt om disputation.....	1
2 Tid och plats för disputationen.....	2
3 Opponent.....	2
4 Betygsnämnd.....	2
4.1 Om tre ledamöter i betygsnämnden.....	3
4.2 Betygsnämndsledamots deltagande via videokonferens enligt 7 § disputationsföreskrifterna.....	4
4.3 Planering för ersättare vid en ledamots förhinder.....	4
4.4 Om fem ledamöter i betygsnämnden.....	4
5 Ordförande vid disputationen.....	5
6 Jäv.....	5
6.1 Hantering av jäv i disputationsärenden.....	5
6.2 Utdrag ur förvaltningslagen om jäv.....	6
7 Förslag om disputation, motivering av förslag och övrigt underlag för beslut....	7
8 Inlämnande av förslag om disputation.....	8
9 Beslut om disputation.....	8
10 Förfarande om en betygsnämndsledamot får akut förhinder.....	9
10.1 Beslut om ersättare vid akut förhinder för ordinarie betygsnämndsledamot..	9
10.2 Beslut om deltagande i disputationen via videokonferens vid akut förhinder	9
11 Undantag från universitetets föreskrifter om disputation.....	9

1 Allmänt om disputation

Doktorsavhandlingen ska enligt högskoleförordningen (HF) försvaras muntligen vid en offentlig disputation.¹

---

¹ 6 kap 33 § HF

2 Tid och plats för disputationen²

Disputationen ska förläggas till en vardag under perioderna

- 1 september – 22 december och
- 7 januari – fredagen en vecka före midsommar.

Disputationen ska äga rum vid ett campus inom universitetet, om inte särskilda skäl motiverar annat.

Tillkännagivande av disputation och offentliggörande av doktorsavhandling (s.k. spikning)

Disputationen ska tillkännas en vardag senast tre veckor före disputationen under perioderna

- 15 augusti – 22 december och
- 7 januari – fredagen en vecka före midsommar.

Tiden mellan en vecka före midsommar och den 15 augusti får inte räknas in i de tre veckorna före disputationen.

3 Opponent³

Vid disputationen ska det enligt HF finnas en opponent.⁴

Kompetenskrav

Opponenten ska ha lägst docentkompetens eller motsvarande. Om särskilda skäl föreligger får dock en person med lägst doktorexamen utses. Med särskilda skäl avses här i första hand kompetensskäl.

Hemvist

Till opponent ska utses en person som inte är verksam vid Örebro universitet, om inte synnerliga skäl talar emot det. Personen får gärna vara verksam utomlands.

Om en doktorand antagen vid ORU är verksam vid eller har annan anknytning till ett annat lärosäte genom t.ex. studiefinansiering eller samarbete mellan lärosätena, ska till opponent inte heller utses någon som är verksam vid det andra lärosätet, om inte synnerliga skäl föreligger.

Med synnerliga skäl avses i detta avsnitt i första hand laga förfall med kort varsel för den utsedda opponenten.

Begreppet verksam

Med att vara verksam avses här att vara anställd, inneha uppdrag eller utnämning, eller annars ha någon anknytning av betydelse inom t.ex. forskningssamarbete.

4 Betygsnämnd⁵

Vid betygssättningen av avhandlingen ska enligt HF minst en person delta som inte är verksam vid Örebro universitet.⁶

---

² Föreskrifter om disputation m.m. vid Örebro universitet (2014/4414)

³ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643), om inte annat anges i avsnittet

⁴ 6 kap. 33 § HF

⁵ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643), om inte annat anges i avsnittet

⁶ 6 kap. 34 § HF

Betyg för en doktorsavhandling ska enligt lokala regler beslutas av en betygsnämnd, som utses särskilt för varje avhandling.

En betygsnämnd ska bestå av tre eller fem ledamöter.

Den som har varit handledare för doktoranden får inte ingå i nämnden.

4.1 Om tre ledamöter i betygsnämnden

Kompetenskrav

Om betygsnämnden utgörs av tre ledamöter ska den bestå av minst en professorskompetent ledamot.

Övriga ledamöter ska i förekommande fall ha lägst docentkompetens eller motsvarande.

Om opponenter inte har lägst docentkompetens eller motsvarande, ska betygsnämnden istället bestå av tre professorskompetenta ledamöter.

Undantag från det som sägs i de två föregående meningarna får göras beträffande en av ledamöterna om det föreligger särskilda skäl. Förutsättningen är att institutionen skriftligen har samrått med ordföranden i fakultetsnämnden (dekanus) innan den aktuella personen har tillfrågats.

Hemvist

Vid betygssättning av doktorsavhandlingen ska enligt HF minst en person delta som inte är verksam vid Örebro universitetet.⁷

Högst en ledamot i betygsnämnden får vara verksam vid Örebro universitet i det ämne som doktoranden tillhör. *Inom medicinsk vetenskap avses med ämne den inriktning inom ämnet som doktoranden tillhör.*⁸ (Angående begreppet verksam, se föregående avsnitt om opponenter.)

Om en doktorand antagen vid ORU är verksam vid eller har annan anknytning till ett annat lärosäte genom t.ex. studiefinansiering eller samarbete mellan lärosätena gäller följande. Högst en betygsnämndsledamot får vara verksam vid ORU i doktorandens ämne eller verksam i det samarbetande ämnet vid det andra lärosätet. Vidare får högst en betygsnämndsledamot vara verksam vid det andra lärosätet, om inte synnerliga skäl talar emot det. Med synnerliga skäl avses här i första hand laga förfall med kort varsel för en ledamot.

---

⁷ 6 kap. 34 § HF

⁸ Inriktningarna inom medicinsk vetenskap är dock omfattande. Två ledamöter från samma inriktning kan tillåtas om vederbörande kan intyga att inget jäv föreligger dem emellan.

Jämställdhet

I betygsnämnden ska båda könen vara representerade, om inte särskilda skäl talar emot det.

Särskilda skäl

Med särskilda skäl avses i detta avsnitt i första hand kompetensskäl.

4.2 Betygsnämndsledamots deltagande via videokonferens enligt 7 § disputationsföreskrifterna

Universitetet får besluta att högst en av ledamöterna i en betygsnämnd får delta i en disputation via tvåvägs videokonferens, under någon av följande förutsättningar:

1. *Akut förhinder att närvara, se vidare avsnitt 10 nedan.*
2. *Planerat deltagande via videokonferens* för en ledamot, dvs. att sådant deltagande redan innan disputationsbeslutet framstår som nödvändigt för att disputationen ska kunna genomföras inom rimlig tid med en betygsnämnd som är tillräckligt vetenskapligt kompetent och i övrigt sammansatt enligt högskoleförordningen och universitetets riktlinjer.⁹

Innan en tilltänkt ledamot som avses delta via videokonferens tillfrågas om uppdrag ska samråd ha skett med prefekten.¹⁰

Exempel på varför det skulle vara nödvändigt att utse en ledamot som avses delta via videokonferens är att det inte finns andra personer som uppfyller kriterierna för ledamöter eller att andra personer som uppfyller kriterierna inte kan närvara vid en disputation inom rimlig tid.¹¹

Kommentar: Enligt föreskrifterna för disputation får sammanlagt högst en ledamot i betygsnämnden delta i disputationen via videokonferens. Om en ledamot deltar planerat via videokonferens kan således ingen ytterligare ledamot delta via videokonferens vid akut förhinder. Den enda möjligheten till undantag från denna begränsning är att rektor gör undantag från föreskrifterna. Det ligger i sakens natur att undantagsmöjligheten endast är avsedd för extraordinära omständigheter. Undantag sker efter bedömning i varje särskilt fall och kan således inte påräknas. Det sagda innebär att en ledamot redan deltar via videokonferens och ytterligare en ledamot anmäler förhinder, så bör man i första hand försöka hitta en ersättare.

4.3 Planering för ersättare vid en ledamots förhinder

En ersättare till betygsnämnden vidtalas av institutionen i förväg och meddelas tillsammans med ordinarie ledamöter vid ingivande om förslag om disputation. Ersättaren bör vara beredd på att med kort varsel utses till betygsnämndsledamot om behov uppstår. Betygsnämndens sammansättning ska dock fortsatt vara i enlighet med högskoleförordningen och Örebro universitets riktlinjer.¹²

Att utse ersättare på grund av akut förhinder, se avsnitt 10 nedan.

4.4 Om fem ledamöter i betygsnämnden

Om betygsnämnden utgörs av fem ledamöter ska den under alla förhållanden bestå av minst tre professorskompetenta ledamöter. I övrigt gäller vad som sägs ovan.

---

⁹ Föreskrifter om disputation m.m. vid Örebro universitet (2014/4414)

¹⁰ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

¹¹ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

¹² Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

5 Ordförande vid disputationen

Disputationen ska ledas av en ordförande, som ska vara en lärare anställd vid Örebro universitet.¹⁴

Ordförande vid disputationen ska vara professor eller docent vid universitetet. Den som har varit handledare åt doktoranden ska inte utses till ordförande.¹⁵

6 Jäv

Med jäv menas en omständighet som kan rubba förtroendet till en viss ledamots eller tjänstemans opartiskhet vid handläggningen av ett visst ärende. Personen har ett intresse i saken som kan tänkas påverka hans eller hennes ställningstagande. Det handlar alltså om omständigheter som typiskt sett skulle kunna leda till att en person behandlar ett ärende partiskt. De behöver dock inte innebära att personen faktiskt är partisk.¹⁶

Bestämmelser om jäv finns i 11-12 §§ förvaltningslagen, se utdrag sist i detta avsnitt. Allmän information i jävsfrågor återfinns också i det särskilda avsnittet om jäv i den lokala regelhandboken för utbildning på forskarnivå vid ORU på universitetets centrala webbsidor för utbildning på forskarnivå: <http://www.oru.se/Utbildning/Utbildning-pa-forskarniva/>

6.1 Hantering av jäv i disputationsärenden¹⁷

Det är angeläget att jävsfrågorna bevakas under institutionens utarbetande av förslaget till disputation.

A. Jäv i uppdragen vid disputationen (betygsnämndsledamot, opponent och ordförande vid disputationen)

Reglerna för disputation enligt ovan innehåller flera generella bestämmelser som avser att säkra en opartisk och saklig examination, dvs. undvika jäv, t.ex. genom begränsning av hur många betygsnämndsledamöter som får hämtas från ämnet. Jäv måste dock prövas även beträffande varje enskild person som ska utses (inklusive ersättare till betygsnämnden).

I handläggningen av disputationsärendet ska alltså tillses att de personer som utses till opponent, ledamot i betygsnämnd (inklusive ersättare) eller ordförande inte är jäviga i sina uppdrag vid disputationen. Dessa personer kan vara jäviga bl.a. genom anknytning till

- doktoranden och handledare
- närstående och andra som har nära relationer till de ovanstående personerna.

Vid jäv ska en annan person föreslås och utses till uppdraget.

---

¹⁴ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

¹⁵ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

¹⁶ Strömberg, Håkan, m.fl. Allmän förvaltningsrätt 2006 (uppl 23:1) s 85 ff

¹⁷ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

- Förfrågan om jäv

Institutionen ska skriftligen uppmana de personer som utses till betygsnämnsledamöter (inklusive ersättare), opponent eller ordförande att snarast uppge omständigheter som kan medföra jäv. Uppmaningen ska ges senast i samband med att förslag om disputation ges in.

B. Jäv i handläggningen av disputationsärendet

Det är angeläget för alla att disputationsärenden handläggs så att den som befattar sig med ett ärende, genom att t.ex. bereda, föredra, avge förslag eller fatta slutligt beslut, inte är jävig. Dessa personer kan vara jäviga bl.a. genom anknytning till

- doktoranden eller handledarna,
- de personer som föreslås som opponent, betygsnämnsledamot eller ordförande vid disputationen, samt
- närstående eller andra som har nära relationer till de ovanstående personerna.

Ovanstående innebär t.ex. att en handledare inte ska vara föredragande inför prefekten vad gäller förslag till betygsnämnd (inklusive ersättare), opponent och ordförande för sin egen doktorand.

En person blir också jävig genom att föreslå eller utse sig själv till uppdrag.

Om jäv konstateras ska någon annan träda in i handläggningsprocessen. Om prefekten är jävig ska i stället proprefekten fastställa institutionens förslag till disputation. Om även proprefekten är jävig ska ordföranden i fakultetsnämnden, dekan, utse en annan person att avge förslag till disputation (jfr universitetets delegationer).

6.2 Utdrag ur förvaltningslagen om jäv

11 § Den som skall handlägga ett ärende är jävig

1. om saken angår honom själv eller hans make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående,
2. om han eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,
3. om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller underställning av en annan myndighets beslut eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och han tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,
4. om han har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller
5. om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

Från jäv bortses när frågan om opartiskhet uppenbarligen saknar betydelse.

12 § Den som är jävig får inte handlägga ärendet. Han får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan vidta utan olägligt uppskov.

Den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom, skall självmant ge det till känna.

Har det uppkommit en fråga om jäv mot någon och har någon annan inte trätt i hans ställe, skall myndigheten snarast besluta i jävsfrågan. Den som jävet gäller får delta i prövningen av jävsfrågan endast om myndigheten inte är beslutför utan honom och någon annan inte kan tillkallas utan olägligt uppskov.

7 Förslag om disputation, motivering av förslag och övrigt underlag för beslut¹⁸

Följande underlag ska lämnas i samband med institutionens förslag om disputation.

- i Det ska anges om halvtidsseminarium, slutseminarium eller annan kvalitetsgranskning har genomförts (gäller ej betygsnämndens förhandsgranskning inom MH-området). Det ska anges vem som har varit sakkunnig samt dennes kompetens och hemvist. Vidare ska bifogas protokoll eller annat skriftligt utlåtande från sakkunnig samt huvudhandledares redogörelse för vilka ändringar som gjorts i avhandlingen utifrån sakkunnigs synpunkter.
- ii En kortfattad sammanfattning av avhandlingen, skriven av doktoranden, på svenska eller engelska, ska lämnas.
- iii Vid sammanläggningsavhandling ska lämnas en förteckning över de delarbeten som konstituerar avhandlingen.
- iv Om ett delarbete eller en avhandling är författad gemensamt med en annan person ska huvudhandledaren lämna en redogörelse för doktorandens insats i arbetet.
- v En motivering av förslaget till opponenter och betygsnämndsledamöter (inklusive ersättare) samt, vid behov, förslaget till disputationsordförande ska lämnas.
- vi Upplysning ska lämnas om jävsbedömningar rörande föreslagna personer under beredningen av ärendet.
- vii Om institutionen föreslår att en ledamot i betygsnämnden ska delta planerat i disputationen via videokonferens enligt andra punkten 7 § föreskrifterna om disputation m.m. ska förslaget åtföljas av
  - en motivering till att det är nödvändigt att utse den aktuella personen
  - en redogörelse för vilka åtgärder institutionen har vidtagit för att hitta en lämplig betygsnämndsledamot som kan närvara (fysiskt) vid disputationen.
  - en uppgift om att institutionen har bokat AV-tekniker till disputationen.
  - en uppgift att institutionen har försäkrat sig om att universitetets tekniska krav för videokonferens är uppfyllda hos den aktuella ledamoten.
  - annat underlag som åberopas till stöd för förslaget.
- viii Om det krävs särskilda eller synnerliga skäl för ett visst beslut enligt föreskrifterna eller riktlinjerna ska dessa skäl redovisas.
- ix Om institutionen har samrått med ordföranden i fakultetsnämnden (dekan) tidigare under beredningen ska detta redovisas.

Signering av bilagor

Samtliga bilagor till förslag om disputation ska vara daterade och signerade av prefekten, om inte utfärdaren/intygsgivaren etc. redan har undertecknat handlingen.

---

¹⁸ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

8 Inlämnande av förslag om disputation

Förslag om disputation bör ges in senast två månader före den förslagna disputationsdagen. Underskrivet förslag i original skickas per post eller lämnas till Örebro universitet, Registrator, 701 82 Örebro.¹⁹

Förslaget avges av prefekten. Dessförinnan ska samråd ha skett inom ämnet.²⁰

Doktoranden ska också innan prefektens ställningstagande ha undertecknat den första delen av disputationsblanketten. Därigenom har han/hon anmält sig till disputation den angivna tidpunkten och bekräftat att avhandlingens titel och andra sakuppgifter är rätt återgivna samt vid behov framföra önskemål om alternativ examensbeteckning i blanketten²¹.

Blanketten för förslag om disputation finns på universitetets centrala webbsidor för utbildning på forskarnivå: <http://www.oru.se/Utbildning/Utbildning-pa-forskarniva/>. Förslaget ges in till Örebro universitet, Registrator, 701 82 Örebro. Blanketten kan fyllas i på datorn och skrivas ut för att sedan undertecknas av doktoranden samt, i slutet av blanketten, av prefekten och föredraganden.

En doktorand kan också själv lämna förslag om disputation. Det torde dock vara aktuellt endast i undantagsfall, t.ex. om doktoranden vill disputera men inte längre har aktiv kontakt med institutionen eller annars inte upplever sig ha stöd från institutionen att disputera. Doktoranden kan kontakta Universitetskansliet för att få veta hur det i så fall kan gå till att begära att få disputera.

9 Beslut om disputation

Beslut om tid och plats för disputation samt om opponent, betygsnämndsledamöter och ordförande vid disputationen fattas av ordföranden i respektive fakultetsnämnd (dekan).²²

Underrättelse om beslut om disputation (expediering)

Beslut om disputation expedieras av Universitetskansliet till berörd doktorand, handledare, ordförande och institution samt till berörda avdelningar och funktioner inom universitetet.

OBS! Institutionen svarar för att de personer som har utsetts till opponent eller betygsnämndsledamot vid disputationen får del av beslutet.

---

¹⁹ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

²⁰ Universitetets delegationer

²¹ Doktorandens val av examensbeteckning: Senast i samband med institutionens förslag om disputation ska doktoranden anmäla om han eller hon önskar välja en alternativ examensbeteckning än den som är huvudregel. Se vidare avsnitt om examensbeteckningar i regelhandboken: <http://www.oru.se/Utbildning/Utbildning-pa-forskarniva/>

²² Universitetets delegationer

10 Förfarande om en betygsnämndsledamot får akut förhinder

Om en betygsnämndsledamot får akut förhinder att närvara vid disputationen finns följande alternativ, nämligen att

- ledamoten ersätts med ersättaren eller med annan ledamot enligt nytt förslag (10.1 nedan) under förutsättning att betygsnämndens sammansättning fortsatt är i enlighet med högskoleförordningen och Örebro universitets riktlinjer,
- ledamoten om möjligt deltar i disputationen via videokonferens (10.2 nedan), eller
- disputationen ställs in.

Kommentar: Om en ledamot eller opponenter får akut förhinder att närvara vid i disputationen kan prefekten, institutionens handläggare eller disputationsordföranden kontakta Universitetskansliet för stöd i hur frågan kan hanteras.

10.1 Beslut om ersättare vid akut förhinder för ordinarie betygsnämndsledamot²³

Förslaget ska åtföljas av följande underlag:

- vilken ledamot som behöver ersättas
- utsedd ersättare eller nytt förslag till ersättare, med uppgifter om titel och hemvist m.m.
- redogörelse för konsekvenserna av förslaget för sammansättningen av betygsnämnden i dess helhet i relation till riktlinjerna
- motivering av förslaget till ersättare utifrån kompetens, övriga kriterier och jäv enligt avsnitt 2 och 4 ovan (endast obligatoriskt om ny ersättare föreslås).

Kommentar: Beslut om ersättare fattas av dekanen.

10.2 Beslut om deltagande i disputationen via videokonferens vid akut förhinder

Universitetet får besluta att högst en av ledamöterna i en betygsnämnd ska delta i en disputation via tvåvägs videokonferens, under någon av följande förutsättningar:

1. *Akut förhinder att närvara*, dvs. att en ledamot i ett sent skede har meddelat förhinder att närvara på plats och det inte bedöms lämpligare att ersätta ledamoten med någon annan eller att ställa in disputationen.²⁴
2. *Planerat deltagande via videokonferens* ..... (se avsnitt 7 *vii* ovan).

Förslag om att en betygsnämndsledamot vid akut förhinder att närvara i stället ska delta i disputationen via videokonferens ska åtföljas av följande underlag:²⁵

- vilken ledamot som avses delta via videokonferens.
- en kortfattad motivering till varför detta alternativ är lämpligare än att utse en ersättare för ledamoten eller att ställa in disputationen.
- en uppgift att AV-tekniker är bokade.
- en uppgift att institutionen har försäkrat sig om att universitetets tekniska krav för videokonferens är uppfyllda hos den aktuella ledamoten.

Kommentar: Beslut fattas av dekanen.

11 Undantag från universitetets föreskrifter om disputation

Undantag från dessa föreskrifter får göras av rektor eller den rektor bestämmer.²⁶

²³ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

²⁴ Föreskrifter om disputation m.m. vid Örebro universitet (2014/4414)

²⁵ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)

²⁶ Föreskrifter om disputation m.m. vid Örebro universitet (2014/4414)

Om rektor själv ska besluta om undantag från föreskrifterna bör normalt dekanen vara föredragande för rektor. Om ärendet är mycket brådskande kan prefekten vara föredragande, men samråd i ärendet bör ha skett med dekanen.²⁷

---

²⁷ Riktlinjer för att utse betygsnämnd m.m. (2018/05643)
10 (10)